

у жовтні 2010 р. меморандум про співпрацю з партійною групою Європарламенту «Прогресивний альянс соціалістів і демократів», яка представляє інтереси Партії європейських соціалістів. ВО «Свобода» у 2009 р. стала членом Альянсу європейських націоналістичних рухів, який хоча й не є загальноєвропейською партією, проте координує діяльність крайніх правих партій Європи.

Для українських політичних партій така співпраця (а у перспективі – асоційоване чи повноправне членство в європартіях) може мати важливе значення для розвитку відносин між Україною та ЄС у контексті цивілізаційного поступу українства та його повернення у європейську сім'ю народів.

Звісно ж, що рівень співпраці європартій з українськими політичними партіями перебуває у прямій залежності від перспектив членства України в ЄС, а вони, на жаль, останнім часом стають все проблематичнішими. Свідченням цього є, зокрема, і те, що у жовтні 2011 р. рейтинг України, за оцінкою рейтингової агенції Fitch, знизився із «позитивного» до «стабільного», і більшість країн ЄС не відчують сьогодні великого інтересу до нашої держави, а тому сподіватися на якісь особливі політичні рішення не доводиться. Підписання ж угоди про зону вільної торгівлі в рамках СНД у жовтні 2011 р. ускладнює підписання аналогічної європейської угоди про асоціацію з країнами ЄС. І це добре розуміють керівники українських політичних партій. Тому їхня співпраця з європартіями здебільшого має формальний

характер. Певну активність у цій співпраці проявляє партія «Батьківщина», яка, у свою чергу, одержує підтримку з боку ЄНП. На неоднозначно позитивну оцінку заслуговує співпраця Партії регіонів з групою соціалістів у Європарламенті, котрі у листопаді 2010 р. відмовилися критикувати українську владу, розділивши тим самим депутатів від ЄНП при розгляді резолюції з приводу політичної ситуації в Україні.

Незважаючи на поки що незначний рівень співпраці українських політичних партій та партій європейського рівня (європартій) все ж таки євроінтеграційний курс України у перспективі буде майже неможливим без активного залучення українських партій до роботи в загальноєвропейських партійних структурах. Слід завжди пам'ятати, що, по-перше, за своєю суттю європейська політика має партійний характер, відтак партійна кооперація та співпраця на загальноєвропейському рівні буде поглиблюватися. Це повною мірою відповідає логіці цивілізаційного поступу європейських народів, у тому числі й поступу українства в його часо-просторовому вимірі як на теренах України, так і поза ними.

1. Байковський П. Б. Формування та механізми функціонування партійної системи Європейського Союзу. Дис. на здоб. ступ. канд. політ. наук. за спец. 23.00.04 політичні проблеми міжнародних спільнот та глобального розвитку / П. Б. Байковський. – Львів, 2011. 2. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посібник [для студентів вищих закладів]. – К.: Генеза, 1997. 3. Шнирков О. І. Україна – Європейський Союз: економіка, політика, право: [монографія] / О. І. Шнирков, В. В. Копійка, В. І. Муравйов. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2006.

Наталія Пархоменко

Медіа-відображення візово-міграційних проблем: євроінтеграційний контекст

У статті подано аналіз специфіки висвітлення в українському інформаційному просторі візово-міграційної тематики.

The article contains an analysis of specific representations of visa and migratory problems in the Ukrainian informative space.

Метою даної статті є аналіз специфіки висвітлення в українському інформаційному просторі візово-міграційної тематики. Основними завданнями дослідження були: 1) опис загальної присутності даної тематики у медіа-просторі, 2) визначення особливостей презентації та внутрішньотематичного поділу цієї проблеми в ЗМІ, 3) характеристика змістовного наповнення публікацій за найбільш резонансними темами.

Об'єктом дослідження є статті в періодичних друкованих та інтернет-виданнях, а також сюжети теле- та радіопрограм за період з 1 червня по 1 вересня 2011 р. До вибірки залучені матеріали найбільш тиражних українських суспільно-політичних та ділових видань, основні регіональні видання та найвідвідуваніші (з врахуванням певної умовності відповідних рейтингів) інтернет-ЗМІ*. Матеріали відбирались за тематичною ознакою, тобто, пріоритет надавався публікаціям, які безпосередньо стосувались візової та міграційної проблематики, а не містили лише контекстні згадки про неї. Найбільше уваги у ЗМІ було приділено двом тематичним блокам, а саме: «Візовий бар'єр на шляху євроінтеграції України» та «Візи і Євро-2012».

Візовий бар'єр на шляху євроінтеграції. Візова лібералізація є частиною більш широкого євроінтеграційного процесу, однак такою, що її результати мають бути найбільш наочними для громадян та показовими для оцінки результативності

діяльності влади. З огляду на це, в інформаційному просторі дана тема постійно наявна, причому, як в публікаціях критичного характеру, так і у тих, що витримані в позитивній для діючого режиму тональності. Представники правлячої Партії регіонів наполягають на тому, що влада ефективно працює у даному напрямку і вже досягла незабихких успіхів. Неодмінним атрибутом подібних заяв є підкреслення того, що попередники (в їхній термінології – «помаранчеві») не пішли далі декларацій, а всі конкретні кроки для досягнення мети зроблені упродовж останнього року [27; 31; 35; 36].

Даний меседж поширюється й у публікаціях регіональних ЗМІ, особливо – у місцевих офіціозах (друкованих органах облрад та облдержадміністрацій). Оскільки редактори цих видань, як правило, формувались як журналісти ще за часів СРСР, то і похвали на адресу влади за уявні успіхи наповнені штампами тієї епохи. Зокрема, у викладі «Волинської газети» це виглядає наступним чином: «Керівництво нашої держави неухильно проводить курс на покращення взаємин із державами Євросоюзу, вмотивовано наголошуючи, що повна відміна віз для громадян України вже до кінця нинішнього року стане найкращою демонстрацією Західною Європою свого дружнього ставлення до нашої держави як стратегічного партнера та гаранта миру і взаєморозуміння в Центральній та Східній Європі» [24].

Втім, навіть на регіональному рівні не бракує публікацій, автори яких скептично оцінюють успіхи влади та мотиви, якими вона керується, виконуючи «План дій по запрова-

* Щоправда, згідно з українським законодавством більшість інтернет-видань не мають статусу засобів масової інформації.

дженню безвізового режиму з країнами ЄС». «Для української влади, яка постійно втрачає довіру своїх громадян, про що свідчать усі рейтинги, питання підписання з ЄС угоди про асоціацію та Зону вільної торгівлі (ЗВТ) є питанням політичного виживання» – стверджує буковинський тижневик «Час-2000» [18].

Проопозиційно налаштовані загальноукраїнські медіа також ставлять під сумнів можливість нинішнього режиму виконати «візову» обіцянку. У одній з програм телеканалу «ТБІ» ведучий підкреслив, що «найближчим часом безвізовий режим нам не світить. Ухваленої торік “дорожньої карти” має вистачити надовго, доки Україна не почне проводити відповідних реформ, як-то реформа прикордонної служби, про ліквідацію віз не йдеться» [26]. У той же час експерти, оцінки яких наводяться в ЗМІ, не настільки категоричні. Зокрема, на думку багатьох політологів (О. Сушка, О. Палія та ін.), українське керівництво готове реально виконувати План дій та йти заради цього на певні матеріальні та організаційні затрати [10].

Звернення до спеціалістів та дотримання журналістських стандартів щодо наведення різних точок зору характерне для ділових видань («Экономические известия», «Бизнес», «Коммерсант-Украина»), тоді як окремі суспільно-політичні тижневики та значна кількість інтернет-видань орієнтуються лише на те, щоб ця тема висвітлювалась у відповідності до загальних політичних симпатій/антипатій власників (спонсорів).

Показовою в цьому сенсі є висвітлення візових проблем у тижневику «2000», який позиціонується як неформальний рупор проросійських сил в Україні. З одного боку, на його сторінках послідовно ставиться під сумнів можливість скасування віз для українців внаслідок реалізації Плану дій. «Честно говоря, данный документ правильнее было бы назвать «Планом действий по не предоставлению Украине безвизового режима со странами ЕС», ведь многие его требования трудно- или даже невыполнимы, а часто и откровенно дискриминационны» – стверджує видання [15]. З іншого – постійно підкреслюється, що скасування віз для України може відбутись лише разом із скасуванням їх для Росії, а ця країна отримає безвізовий режим без взяття на себе зобов'язань, подібних до тих, що їх підписала українська влада [4].

Остання теза (залежність успіху в досягненні безвізового режиму з ЄС для України від переговорів з цього питання між Європою та РФ) в українському інформаційному просторі час від часу «підтримують» вкиданням інформації про те, що візова завіса для росіян буде усунута раніше, аніж для українців [2; 30]. Щоправда, оскільки такі заяви звучать не вперше, реалістичність такого сценарію викликає сумніви. «Росія не менше, ніж Україна, прагне безвізового режиму з Європейським Союзом. І тамтешні можновладці, так само, як і наші, люблять заявляти, що до підписання відповідної угоди залишається «всього нічого» – так оцінила заяву російських дипломатів про успіхи на «візових» переговорах газета «Україна молода» [29].

Інформаційні маніпуляції навколо уявних російсько-українських «перегонів» щодо отримання безвізового режиму можна проілюструвати на прикладі використання в українських ЗМІ заяви Голови Східного комітету німецької економіки Е. Кордеса, який сказав, що німецькі бізнесмени втрачають величезні гроші від того, що для частини східноєвропейських країн (тобто – РФ, України, Білорусі та Молдови) зберігається візовий режим. Інформагенція «Укрінформ» 8 липня

переказала зміст висловлювання у тому сенсі, що в ньому йшлося про необхідність скасування віз для українців [19]. А інтернет-видання «Обозреватель» 25 липня «побачило» в цих же словах вимогу німецьких підприємців дати безвізовий режим тільки для росіян [8].

Ще одним аспектом висвітлення проблеми, в якій у підтексті згадується Росія, є щире чи удаване обурення журналістів з того приводу, що наша країна (на відміну від РФ) погодилась на асиметричну відміну віз для європейців. Як підкреслив тижневик «Профиль», «жители европейских государств, находящиеся в Украине, пользуются теми же правами и свободами, но могут приезжать в нашу страну без оформления виз и отказывать украинцам в аналогичном праве» [22]. Ця тема висвітлюється переважно в «мінорних» тонах, наводяться численні приклади дискримінації українців та згадуються випадки потрапляння до України кримінальних елементів з країн ЄС. Втім, інколи з'являється інформація й іншого роду – наприклад, що деякі європейські фірми зацікавлені відкрити офіси в Києві, а не в Москві, у тому числі і з тієї причини «что в Россию гражданам ЕС нужна виза, а к нам представители европейских стран могут приезжать без нее» [16].

Так чи інакше, але в українських медіа не бракує критики й на адресу європейської бюрократії, на якій, поза сумнівом, лежить значна частина відповідальності за повільний прогрес у вирішенні візового питання. Насамперед йдеться про гіпертрофовані страхи європейців перед «навалюю мігрантів зі Сходу» [33]. «Важливо позбавити українців цього пекучого сорому, цього приниження у чергах за візами під посольствами ЄС. Зробити так, щоб, подорожуючи Європою, він не почувався європейцем другого ґатунку. Україна давно перестала бути для ЄС джерелом підвищеного ризику трудової міграції, і про це свідчать дані Євростату (за результатами минулого року українці не ввійшли навіть до перших тридцяти країн – постачальників пошукачів притулку в ЄС) та низький рівень відмови у видачі віз (близько 4%), натомість безвізовий режим з Євросоюзом став для українців нагальною потребою» [32] – стверджує офіційний друкований орган Верховної Ради газета «Голос України».

Негативні оцінки висловлюються з приводу небажання Брюсселя брати на себе конкретні зобов'язання. Так, на думку народного депутата Тараса Чорновола «План дійсний по лібералізації визового режиму, який повинна виконати Україна, не накладає жодних зобов'язань на другу сторону. Проще говоря, Европа говорит нам: “Мы можем вести с вами переговоры, если вы сделаете такие-то действия. В противном случае диалога вообще не будет”. Но и этот диалог вторую сторону, по большому счету, ни к чему не обязывает, потому что всегда могут найтись какие-то “другие обстоятельства”» [9].

Навіть простий передрук повідомлень інформагентств про висловлювання єврокомісарів з приводу можливості скасування віз для українців деякі інтернет-видання «оздоблюють» іронічними заголовками, що не впливають зі змісту наведеної інформації [23]. У той же час, з незрозумілих причин, особисті думки низки східноєвропейських євродепутатів (поляка П. Залевскі, естонця І. Падера, латвійця А. Мирського) [5; 17] нерідко інтерпретуються як такі, що відображають позицію всього Європарламенту.

Між тим, використання «візового питання» в українській внутрішньополітичній боротьбі дає «карти в руки» не згаданим євродепутатам-симпатикам України, а тим представникам європейського істеблішменту, які воліли б відкласти

це питання в «довгу шухляду». Влітку 2011 р. в цьому сенсі «відзначилась» як українська влада, так і українська опозиція. На адресу першої пролунали звинувачення у тому, що Адміністрація Президента вносить імена громадських активістів до переліку кримінальних елементів для бази даних Інтерполу, а це, в свою чергу, призводить до відмов у наданні цим особам шенгенських віз [17]. І хоча з боку речників ПР прозвучало спростування цієї інформації [37], однак навряд чи можна вважати, що в цій історії розставлені усі крапки над «і».

Набагато потужніший скандал виник у зв'язку зі спробою використання візового «важеля» у судових процесах проти экс-прем'єра Ю. Тимошенко та экс-міністра внутрішніх справ Ю. Луценка. Політтехнологи партії «Батьківщина» організували специфічні акції під іноземними дипломатичними представництвами з вимогою заборонити в'їзд до країн Заходу декільком суддям та високопосадовцям з виконавчої гілки влади. Навколо цих історій розгорнулася справжня інформаційна «буря». Представники АП та провладні видання звинуватили опозицію в тому, що вона діє на шкоду пересічним українцям [38].

Візові проблеми в контексті Євро-2012. Чисельно найбільшу групу публікацій, в яких згадуються візові проблеми, складають тексти, присвячені майбутньому Чемпіонату Європи з футболу. Сталий інтерес до цієї теми виявляють як центральні, так і регіональні ЗМІ. Але якщо у випадку Львова тема «візи та чемпіонат-2012» є лише одним (і не найважливішим) із контекстів, в якому медіа висвітлюють тему, то в Донецьку та Харкові він є виразно домінуючим. Східноукраїнські видання, втім, не формують якийсь самостійний дискурс, а лише ретранслюють у специфічний спосіб меседжі, які надходять з Києва. А українські високопосадовці найчастіше згадують про візи саме у зв'язку з європейською футбольною першістю. Головним ньюзмейкером в цьому сенсі залишається Президент В. Янукович, заяви якого провокують хвилі невиправданого оптимізму щодо можливості скасування візового режиму з ЄС до літа наступного року, так і своєрідні (і більш потужні) «анти-хвилі» спростувань з боку європейських дипломатів та представників Єврокомісії. Так, наприклад, резонанс від чергового публічного висловлювання сподівань на безвізовий режим з ЄС в 2012 (під час візиту Президента України до Словаччини 17 червня 2011 року) [3] був набагато менший, аніж від заяви з цього приводу Голови представництва Єврокомісії Жозе Мануеля Пінту Тейшейра, який недвозначно відкинув саму можливість розглядати питання скасування віз для українців та проведення нашою країною футбольного чемпіонату [12].

«Ці два поняття пов'язувати немає сенсу, оскільки Євро-2012 не є частиною плану дій з лібералізації візового режиму. Він спрямований на ряд аспектів, зокрема, на покращення якості контролю за кордонами, а також на покращення якості документів», – заявив Тейшера. У програмах новин лише мимохідь згадувались слова Януковича*, тоді як повідомленням про те, що сподівання українського лідера є нереалістичними, були присвячені спеціальні сюжети окремих каналів [21]. Виокремлювалась новина про неможливість запровадження безвізового режиму в найближчий рік і у випусках новин популярних

* Наприклад, журналіст «1+1» не без іронії переповів заяву Януковича в Братиславі: «Віктор Янукович обіцяє більше: до «Євро-2012» Україна виконає всі вимоги Євросоюзу і українці, сподіваються, мандруватимуть у Європу без віз, вільно. Але не всі, наприклад, у Юлії Тимошенко, найімовірніше, проблеми залишаться» // Телеканал «1+1»: Програма «ТСН», 17.06.2011.

FM-радіостанцій [14]. Щоправда, заява Януковича також активно ретранслювалась у новинах на радіо – особливо в програмах державного «Українського радіо» [11].

Натомість офіційні видання та телеканали уникли прямого цитування слів віце-прем'єр-міністра, відповідального за підготовку до Євро-2012 Б. Колесникова, оскільки вони дисонували з висловленим Президентом оптимізмом. «Если бы УЕФА решал проблему вхождения в Шенгенскую зону, то Украина давно была бы в ней. Григорий Суркис выиграл тендер на проведение Евро в тот момент, когда в нашей стране не было ни одного аэропорта, ни одного стадиона. Вход в Шенгенскую зону он бы тоже получил от УЕФА, если бы мы его об этом попросили. Но требования о безвизовом режиме предьявляют нет смысла» [20], – заявив Колесников, свідомо чи мимоволі вийшовши за межі свого традиційного «обміну люб'язностями» з Головою Федерації футболу України Г. Суркісом і, де-факто, заперечивши слова Голови держави.

Позиція Колесникова зрозуміла – він хоче чітко розмежувати відповідальність за суто технічні аспекти підготовки до Євро-2012 та мало реалістичні сподівання на те, що чемпіонат допоможе вирішити декілька супутніх проблем. Однак в ЗМІ вже з'являються публікації, автори яких пропонують оцінювати все це в комплексі, адже далеко не для 100 % українців найважливішим було побачити два-три стадіони та пару нових терміналів аеропортів. Зокрема, оцінюючи чемпіонат як інвестиційний провал для України, вони згадують і про численні обіцянки вирішити візові проблеми вболівальників і не тільки їхні. «Ще один позитив, на який чекали українці від Євро – відміна віз до 2012 року. Спочатку українцям розповідали, що якщо хтось матиме квиток на матч, який відбувається в Польщі, то замість візи достатньо буде на кордоні показати квиток на матч. А згодом заяви були ще більш оптимістичними. Навіть під час цього-тижневої поїздки до Словаччини наш президент Янукович сміливо заявляв, що безвізовий режим у Євросоюз для українців має бути введений до початку Євро-2012. Але це лише мрія», [13] – підкреслила закарпатська газета «РІО».

Оскільки чемпіонат проводиться в Україні та Польщі, візова тема висвітлювалась в ЗМІ саме в контексті двосторонніх відносин. І саме у цих публікаціях виникала найбільша плутанина, оскільки окремі журналісти навіть не намагались зрозуміти, що Республіка Польща не може самостійно запровадити безвізовий режим для українців, а короткочасні візи (які й будуть видаватись вболівальникам) є не національними, а шенгенськими. Дезорієнтація читачів відбувалась вже на рівні заголовків, в яких стверджувалось що Польща та Україна досягнули домовленостей про безвізові поїздки на час проведення Євро-2012 [34]. Вільно інтерпретувались обережно-оптимістичні заяви польських дипломатів. Зокрема, коли Надзвичайний та повноважний посол Польщі в Україні Х. Литвин, в ефірі 5-го каналу, відповідаючи на питання про можливість скасування віз вже через рік, сказав наступне: «Возможно ли это? Я не знаю. Но украинские коллеги передают нам позицию, что считают это возможным» [25], то це було подано низкою інтернет-видань [28] як свідчення того, що саме у Варшаві, а не в Києві не виключають вищезгаданої можливості.

Багато спекуляцій виникло навколо теми про взаємозв'язок між наявністю квитка на матч Євро в одному з польських міст та можливістю отримання візи у цю країну. Як виявилось, частина вболівальників цілком готова була повірити, що білет на футбол може стати «замінником» візи [7]. Загалом, можна

припустити, що в червні-липні 2011 р. відбувся останній «сплеск» оптимізму щодо можливого скасування віз для українців з нагоди футбольного євро-чемпіонату. Як відзначає видання «Дело», «Оснований полагать, что украинцы смогут путешествовать в страны ЕС без виз к 8 июня 2012 года (официальный старт финальной части футбольного чемпионата), практически не остается. В лучшем случае желающие отправятся в соседнюю Польшу футбольные фаны могут рассчитывать лишь на оперативность работы польских консульств либо упрощенную возможность получить шенген при наличии входного билета на футбольный матч» [1]. А згідно з опитуванням, проведеним тижневиком «Статус», тепер найбільш оптимістичні українські політики сподіваються що «ожидать отмены виз следует в 2012 г., после завершения Евро-2012» [6].

Підсумовуючи, треба підкреслити, що візово-міграційна проблематика і надалі буде присутня у внутрішньополітичному дискурсі, а отже й знаходитиме відображення в ЗМІ (як загальноукраїнських, так і регіональних). Однак, хоча дане питання ніколи не зникає з фокуса уваги медіа, однак «топовою» воно стає лише у зв'язку з специфічними «подіями-подразниками». Як це можна побачити на прикладі ситуації за червень – липень 2011, сплески зацікавленості цією проблемою були викликані появою інформації про випадки кричущої дискримінації українців (вимоги про звітування по поверненню й наданню у заставу документів тощо у низці посольств) та спробою апеляції частини опозиції до країн Заходу з вимогою застосувати візові санкції до окремих чиновників і суддів. Все менше значення у посиленні інтересу до тематики відіграє фактор Євро-2012, оскільки зникли ілюзії стосовно того, що візовий режим буде скасований до старту чемпіонату. Натомість є ризик використання труднощів на шляху візової лібералізації в якості «майданчика» для критичних інформаційних кампаній щодо виконавчої влади й окремих високопосадовців.

Висвітлення даної теми має переважно поверхово-описовий характер, це знаходить відображення у жанровій специфіці матеріалів (домінують новини й матеріали оглядово-інформативного характеру), обмеженим колом осіб, чії фахові коментарі використовуються журналістами, некритичному ставленні до певної інформації. Лише в незначній кількості публікації здійснюється спроба проаналізувати реальний стан речей у цій сфері, тоді як більшість тяжіє до гіпертрофованої сенсаційності.

1. Безвізовий режим к Євро-2012 для українців неможливий // Delo.ua. – 30.06.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://delo.ua/opinions/bezvizoviy-rezhim-k-evro-2012-d-159978/>. 2. Безвізовий режим РФ-ЕС возможен в ближайшее время? // Главред. – 12.07.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://glavred.info/archive/2011/07/12/091708-15.html>.

3. Брат-и-слава // Известия в Украине. – 20.06.2011. 4. Брюссельская халва для Анкары и Киева // 2000. – 02.09.2011. 5. В Европарламенте прогнозируют отмену виз с Украиной через 2 года // РБК-Украина. – 25.08.2011. 6. Визовый прогресс // Статус. – 13.06.2011. 7. Во время Евро-2012 харьковчан будут пускать в Польшу по футбольным билетам // Комментарии – Харьков. – 18.08.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kharkov.comments.ua/news/2011/08/18/152325.html>. 8. Германия громко потребовала отмены виз с Россией // Обозреватель. – 25.07.11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.obozrevatel.com/abroad/germaniya-gromko-potrebovala-otmeny-viz-s-rossiej-podrobnosti.htm>. 9. Депутат: Украине никто не обещал безвизовый режим // UBR.ua – 13.07.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ubr.ua/ukraine-and-world/power/deputat-ukraine-niko-ne-obeshal-bezvizoviy-rejim-97091>. 10. До отмены виз Европой еще далеко // Экономические известия. – 17.06.2011. 11. До проведения чемпионату Евро-2012 Европейский Союз ухвалить рішення про безвізовий режим з Україною, на це сподівається президент Віктор Янукович // УР-1: Програма «Новини». – 18.06.2011. 12. Евро-2012 – отдельно, шенген – отдельно // Профиль Украина. – 25.06.2011. 13. Евро-2012 – инвестиційний провал для України // ПІО (Ужгород). – 25.06.2011. 14. Євросоюз не збирається скасовувати візи для українців на час проведення чемпіонату Євро-2012 // Наше радио: Програма «Новини». – 01.07.2011. 15. Какая Украина нужна Европе? // 2000. – 01.07.2011. 16. Киев хотят превратить в «международную гавань» // Столичные новости. – 29.06.2011. 17. Левочкин & Со. борются с оппозицией руками Интерпола? // Обком. – 12.08.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://obkom.net.ua/news/2011-08-12/1200_shtml. 18. На шляху до Європи про зону вільної торгівлі з ЄС та безвізовий режим // Час. – 2000. – 21.07.2011. 19. Немецкие предприниматели настаивают на отмене виз для украинцев // Укринформ. – 08.07.2011. 20. Обратный отсчет // Московский комсомолец в Украине. – 22.06.2011. 21. Омріяних віз в ЄС українці до Євро-2012 так і не отримають // 24-й канал: програма «Новини». – 01.07.2011. 22. Основные понятия // Профиль Украина. – 25.06.2011. 23. Отменяют ли визы украинцам, ЕС решит в сентябре. С коррупцией что-то неладно... // RUpor.info. – 17.6.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rupor.info/news-politika/2011/06/17/otmenjat-li-vizi-ukraincam-es-reshit-v-sentjabre-s/>. 24. Політика інформаційна та візова // Волинська Газета. – 28.07.2011. 25. Польша не исключает отмены виз в ЕС на Евро-2012 // Delo.ua. – 03.07.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://delo.ua/ukraine/polssha-ne-iskljuchaet-otmeny-viz-160180/>. 26. Польша підштовхує Україну до Євросоюзу // ТВІ: програма «Сьогодні. Підсумки». – 17.07.2011. 27. По обе стороны от... свободы // Зеркало недели. Украина. – 02.07.2011. 28. Посол Польщі не виключає скасування віз до ЄС на Євро-2012 // Українська Правда. – 2.07.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2011/07/2/6351273/>. 29. Росія теж хоче в Європу без віз // Україна молода. – 13.07.2011. 30. Россия может опередить Украину? // Provokacija. – 12.07.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://provokator.com.ua/2011/07/12/rossiya-mozhet-operedit-ukrainu/>. 31. С кем Украине лучше торговать // Delo.ua. – 24.06.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://delo.ua/opinions/s-kem-ukraine-luchshe-torgovat-159752/>. 32. Свобода пересування: хто і як за неї бореться // Голос України. – 15.07.2011. 33. Спиною до східного напрямку // Український Тиждень. – 08.07.2011. 34. Украина и Польша договорились о безвизовом режиме // Известия в Украине. – 22.08.2011. 35. Украина ищет друзей // Комсомольская правда в Украине. – 14.06.2011. 36. Украина «проспала» безвизовый режим с ЕС // Подробности. – 17.06.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://podrobnosti.ua/analytics/2011/06/17/775705.html>. 37. У «Регіонах» заповняють, що не заважають отримувати шенген опозиції // Українська Правда. – 12.08.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2011/08/12/6487270/>. 38. Юля-тормоз // Версии. – 31.08.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.versii.com/news/238805/>.

Максим Розумний

Політика ідентичності та її реалізація в умовах національного суверенітету

У статті розглядаються різні чинники формування колективної ідентичності, аналізуються проблеми кризи ідентичності та реалізації політики ідентичності в умовах утвердження національного суверенітету.

The author of the paper considers various factors of forming of collective identity, examines the problems of identity's crisis as well as the implementation of identity politics in the period of strengthening of national sovereignty.

Поняття ідентичності є одним з найбільш уживаних у сучасних суспільних і гуманітарних науках. Це призводить до розмивання та варіативності його термінологічного й концептуального змісту. В контексті даного дослідження

під ідентичністю ми розуміємо сукупність суспільних уявлень і практик індивіда, що пов'язані з його включеністю в життя певної спільноти, за умови, що ця спільнота може бути охарактеризована як *колективний суб'єкт*.